

Läti Riiklik Ajalooarhiiv kui eestlaste haridusajaloo allikas

Leili Utno

Välis-Eesti Ühing

Alida Zigmunde

Riia Tehnikaülikool

Läti Riiklikus Ajalooarhiivis on hästi kättesaadavana hoiul ainekuid eesti päritolu õppurite haridustest 19. ja 20. sajandil Lätis asunud õppeasutustes.

Eesti haridusajaloo jaoks on Lätis tegutsenud õppeasutustest eriti olulised:

- 1) 1839 asutatud Valmiera rahvakooliõpetajate seminari baasil Valgas loodud Jānis Cimze seminar;
- 2) 1846 asutatud Riia Vaimulik Seminar;
- 3) 1861 avatud Riia Polütehnikum;
- 4) 1864 Heinastes asutatud Ainaži merekool;
- 5) 1870 Riias avatud Balti Õpetajate Seminar.

Haridusajaloo uurijate pilk on peatunud arhiivimaterjalidel ühe või teise õppeasutuse kohta, kus on õppinud väljapaistvaid eestlasi või Eesti tuntud haridus- ja riigitegelasi. Osaliselt on Läti Riiklikus Ajaloo Arhiivis talletatud andmeid avaldatud nii artiklitena kui ka eraldi trükistes.

Ajaloolastele on enim huvi pakkunud 1861. aastal asutatud Riia Polütehnikum, ajakohaseid tehnilisi teadmisi pakkunud õppeasutus, mis 1898 muudeti kõrgkooliks. Juba 1912. aastal ilmus mahukas ja põhjalik saksakeelne "*ALBUM ACADEMICUM des Polytechnicums zu Riga*", milles on ülevaade aastail 1862–1912 selles õppeasutuses õppinute kohta. Albumist võib leida umbes veerand tuhat Eestist õppima tulnut, kes valdavalt olid eesti ja saksa päritolu noormehed. Avaldatud on ka selle õppeasutuse kasvandike eluloolisi andmeid. Teos on kättesaadav raamatukogudes Eestis ja Lätis, aga ka Vilniuses jm. Sellele albumile viidates on nii läti- kui ka ingliskeelses teaduskirjanduses avaldanud oma uurimusi keemiateaduse ajaloost Läti Teaduste Akadeemia asepresident akadeemik Jānis Stradiņš jt.

Riia Vaimuliku Seminari (1846–1918) ajalugu on kirjeldatud paljudes väljaannetes. Koostatud on eestikeelne monograafia selles õppeasutuses õppinud eestlaste kohta ja ilmunud on kooli vilistlase P. Gruzna lätikeelne mälestusteraamat.

2008. aastal ilmunud koguteoses “Eestlased Lätis” on avaldatud ülevaateartikkel “Eestlased Balti Õpetajate Seminaris”. Leili Utno ja Alida Zigmunde on käsitlenud Läti Riiklikus Ajaloo Arhiivis hoiul olevaid materjale selles seminaris õppinud eestlaste kohta. Neis on õppurite nimed ja õpiaastad ning teadaolevad või kirjanduses mainitud elulooandmed.

Märkimisväärne on, et eestikeelses kirjanduses on pööratud vähe tähelepanu ühele unikaalsele Baltimaade õppeasutusele – Ainaži (Heinaste) merekooli asutamisele ja tegevusele. Ainaži merekoolis (*Ainažu jūrskola*) alustati õppetööd 23. novembril 1864. Kool avati tänu tuntud läti rahvaalgustaja Krišjānis Valdemārsi püüdlustele luua Läänemere rannikul õppeasutus rannaküladest pärit poistele, kelle vanemate töö ja toimetulek olid tihedalt seotud merega. (Valdemārs 1997)

Tähelepanuväärne on K. Valdemārsi kirjavahetus mõjukate Vene keisririigi ametnikega merekooli asutamise asjus. Kirjavahetuse on korrastanud ja avaldanud kolmkeelse raamatuna (läti-, saksa- ja venekeelsed tekstid) Läti Riikliku Ajaloo Arhiivi teadlased. Raamat sisaldab osutusi tolaeagsetele olulistele sündmustele Vene impeeriumis ja selle naabermaades ning annab tunnistust suhtumisest nendesse sündmustesse.

Ametliku ja isikliku kirjavahetuse ühtekoondamine mahukaks raamatuks kolmes tolaeagses kohalikus keeles on suurepärase näide rahvahariduslike taotluste esitamise viisidest ning – mis väga oluline – nauditav nii rahvahariduse ajaloo allikana kui ka peenetundelise suhtlemisioskuse käsiraamatuna (Šimanis 2005).

Hästikujundatud trükisest saame teada, et 1857. aastast peale oli Peterburi lätlane, läti rahvusliku liikumise nimekas tegelane Krišjānis Valdemārs, tollane Vene rahandusministeeriumi ametnik, pidanud veenmisjõulist kirjavahetust Venemaa tähtsate riigitegelastega saamaks luba avada läti ja eesti noorukite jaoks algastme merekool. Tema meelest oli oluline, et see oleks priikool, milles õppimine ei oleneks õppijate varalisest seisundist.

Huvitav on asjaolu, et merekooli asutamise algkapital 475 rubla laekus annetustest, mille panid kokku Peterburi kartuleid müüma läinud Ainaži talunikud Juris Veide, Atis Veide, Andrejis Veide ja vennad Mihkelsonid. Pärast tulusat turupäeva Neevalinnas külastasid need mehed Vassili saarel Krišjānis Valdemārsi, kes omalt poolt annetas 25 rubla. Tema korterisse kogunenud mehed leppisid kokku, et Ainaži merekooli eesmärk olgu kaubalaevastiku meremeeste ettevalmistamine ja, kui võimalik, siis ka kaptenipaberite väljaandmine. Õppeasutust juhtima taheti sellist haritud meremeest, kes suudaks õpetada põhiaineid ja suvel koos poistega merel käia.

Kool sai endale ruumid jõuka taluniku Juris Veide majapidamishoones. Avamispäeval oli Ainaži merekoolis ainult kaks õpilast, kuid nädal hiljem, 1. detsembril loeti neid kokku juba 13. Kooli põhikirjadest saab teada: õppimapäsuks tuli tõestada, et oskad lugeda ja kirjutada ning oled sõitnud vähemalt jungana merd täislastis suurel purjelaeval.

Sama tähelepanuväärne oli selles esmapilgul tagasihoidlikus koolis üldainete rohkus. Nii õpetati esimesel kooliaastal ettevalmistusklassis üldharidusaineid. Seda tehti läti või eesti keeles, olenevalt õppuri emakeelest. Teisel aastal toimus erialane ettevalmistus ning lisaks matemaatikale, geograafiale ja kohalikele keeltele õpetati navigatsiooni, astronoomiat, laevaehitust, inglise keelt, mereõigust, esmaabiandmist.

Vaatamata Valdemārsi intensiivsele kirjavahetusele mõjukate riigitegelastega tuli Ainaži merekoolil esimestel aastatel tegutseda tsaarivalitsuse loata. Arhiiviüllitisest saame teada, et kuberner Lisander, kes oli olukorrast informeeritud, ei takistanud kooli tegutsemast, sest õppeasutuse algataja oli tuntud kui autoriteetne isik.

Krišjānis Valdemārs õppis aastail 1854–1859 Tartu ülikoolis ning lõpetas selle filosoofia- ja ajaloo teaduskonna. Tudengiaastail kujunes temast Tartus õppivate läti üliõpilaste vaimne juht. Läti, saksa, vene ja eesti keeles kirjutanud-kõnelnud rahvalalgustaja teoste kõrval pakuvad ajalooallikatena huvi ka tema kirjad sõpradele ja kunagistele õpingukaaslastele üle Venemaa, sealhulgas ka eestlaste silmapaistvatele juhtidele J. Kõlerile ja C. R. Jakobsonile.

Ainaži merekoolil polnud oma eksamikomisjoni, mistõttu kaheaastase koolikursuse edukalt lõpetanud sõitsid eksamitele Riiga. Neid, kes esimestena said Ainaži merekooli diplomi, oli ainult kolm, kuid nende edusammudest tegi K. Valdemārs otsemaid ettekande Venemaa mereministeeriumile, ning kool legaliseeriti. 27. juunil 1867 kinnitas keiser K. Valdemārsi poolt välja töötatud merekoolide seaduse, mis võimaldas õppima võtta varanduslike ja vanuseliste piiranguteta, kusjuures koolitus käis tasuta ja õppijate emakeeles.

K. Valdemārs on kirjutanud: „Ainaži merekoolil on väga suur tähtsus Läti ja kogu Venemaa jaoks, sest ilma selle koolita poleks ka merekoolide seadust.” (Šimanis 2005).

Merekooli propageerimiseks üllitas Valdemārs 1878. aastal eesti rannarahvale eestikeelse raamatu pealkirjaga “Meie laevamehed ja Laevameeste koolid Kutse-kiri Eesti ranna-äärse rahvale et nad kauge meresõitudest kaubalaevade peal osa võtma hakkaksivad Kirja pannud K. Woldemar Wiljandis, 1878.”

Merekoolil nappis õppevahendeid. Kasvandikud õppisid küll emakeeles, kuid eksamid tuli teha saksa keeles. Meresõidus vajaliku põhiharidusega eesti- ja läti keelsetest õpikutest oli

puudus, kuni Valdemārs andis 1881. a. merekoolide tarbeks välja terminite ja mõistete sõnaraamatu eesti ja läti keeles.

Seega oli esimese 15 tegevusaasta jooksul ainsaks teadmisteallikaks õpetaja.

Esimene koolijuhataja ja navigatsiooniõpetaja oli Tallinnast pärit kogenud kaugsõidukapten Christian Dahl (1839–1904), kes oli lõpetanud Riia merekooli ja valdas kümmekeelset keelt, sealhulgas loomulikult läti, eesti, saksa ja vene keelt. Dahl juhatas Ainaži merekooli aastail 1864–1893 ning läks seejärel juhtima Liepāja merekooli. 1870. a. alustas õpetajatööd Ainaži merekoolis eestlane N. Raudsepp (1848–1920), kes koostas õppekavad ja õpetamismetoodika ning neid pidevalt täiendas.

1870. a. aastal valmis uus õppehoone ja kool sai II kategooria merekooli õigused. Ainaži merekooli edukust suurendas võimalus teha lõpueksameid Pärnus, kus vastav komisjon tuli alates 1875. aastast igal kevadel kokku.

Õpilaste päritolu kohta sisaldavad andmeid Läti Ajaloo Riigiarhiivis hoiul olevad eksamilehed (LVVA fond nr. 6130, säilik nr 1). Nii on 1875. aasta eksamilehtedel kirjas, et Jaan Grants, Mihkel Grants, Jaan Metsaots, Andres Weide ja Martin Weide on sooritanud eksami väga hästi. Nende elukohaks on märgitud Alt-Salis (Kuivastu), Reval (Tallinn), Orrenhof (Orajõe) ja Neu-Salis (Uus-Salatsi). 1877. aasta eksamilehel on paljude rootsipäraste nimede kõrval kirjas tublid eksamitegijad Andres Eichen, Mihkel Silling, Jaan Laiwing ja Jaan Kraukle, kelle elukohana on märgitud eesti asumid saksakeelses versioonis. 1880. aasta eksamilehel on Andrei Kallase, Mats Kleini ja Jürri Johansonini elukohaks märgitud Orrenhof (Orajõe) Häädemeeste kihelkonnast.

1880. aastal sai Ainaži merekool kolmeklassilise kaugsõidu-merekooli nimetuse ja III kategooria merekooli õigused. Noormehi õppis selles pidevalt 100 ja pisut enamgi. Vaatamata ainelistele raskustele oli 1887/88. õppeaastaks koolil suhteliselt hea, 306-köiteline raamatukogu. Lisaks kolmele gloobusele saadi kasutada 19 navigatsioonimõõteriista, mis tolle aja oludes oli terve varandus.

Alates esimesest õppeaastast toimus Chr. Dahli juhtimisel purjekal *Katarina* meresõidupraktika, mis viis paljudesse Lääne-Euroopa sadamatesse. Ajalooline ja teaduslik väärtus on 1876. ja 1877. aastal toimunud Ainaži merekooli ekspeditsioonil Obi alamjooksule Põhja-Jäämeres.

Teatavasti kujunes tänu merekooli heale mainele Ainažist Vidzeme merenduskeskus, kus 19. sajandi teisel poolel ehitati üle 50 purjelaeva. Neist 248-registertonnine purjekas *Georg* sõitis juba 1869. aastal Atlandil. Talle järgnesid *Matador* ja Lielupēs ehitatud *Rota*. Nende

kolme meresõiduomaduste järgi oli selge, kui väärtuslik oli laevaehituses kohalik tamme- ja männipuit.

Aastail 1864–1898 õppis Ainaži merekoolis 2261 õpilast, neist 741 said kaugsõidukapteni ja -tüürimehe diplomi. (Nende hulka kuulus ka EV suursaadiku Jaak Jõerüüdi vanaisa.)

1903. aastal kolis merekool uude puuhoonesse, mis aga ajalootormides hävis.

Esimese maailmasõja ajal evakueeriti Ainaži merekool 1915. aastal Musta mere äärde, Lõuna-Ukrainasse Hersoni lähedale.

1919. aastal toodi kool tagasi Ainažisse, kuid poliitiliste ja majanduslike muutuste tuultes ei peetud selle õppeasutuse edasikestmist enam vajalikuks. Aurulaevade osatähtsuse kasv mõjutas ka Läti valitsuse otsust 1919. aastal Ainaži merekooli tegevus lõpetada.

Ühtekokku sai Ainaži merekoolist kutsetunnistuse rohkem kui 1000 kaugsõidukapteni ja -tüürimeest, kes valdavalt pärinesid eesti ja läti rannarahvast. Selle õppeasutuse kasvandikud panid aluse Eesti ja Läti meremeeste viljakale koostööle iseseisvates Balti riikides.

Kõige selle kajastamiseks avati koolihoones 1969. aastal muuseum, kus on eksponeeritud mitmesugust ainetikku selle toona nii vajaliku õppeasutuse ajaloost.

Kirjandus

LVVA fond nr. 6130, säilik nr 1.

Šimanis, Gints. *Krišjānis Valdemārs. Apgaismības centieni*. Rīga (2005).

Jakovļeva, M., Kvaskova, V., Pētersone, P., Pijola, S., Zelče, V. (sast.), Zelče, V. (zin. red.).

Krišjānis Valdemārs. Lietišķā un privātā sarakste: Divos sējumos. 1. sēj.: Krišjāņa Valdemāra vēstules. Rīga: Latvijas Valsts vēstures arhīvs (1997).

The State Historical Archives of Latvia as a Source of Estonian Educational History

Leili Utno

Association for Estonians Abroad

Alīda Zigmunde

Riga Technical University

A collection of archival materials relating to Estonian students at Latvian educational institutions in the 19th and 20th centuries has been preserved at the State Historical Archives of Latvia.

The following educational institutions in Latvia have been particularly important in relation to Estonia's educational history:

- 1) the Jānis Cimze Seminary, established in Valga in 1839 on the basis of the Valmiera Teachers' Seminary;
- 2) the Riga Theological Seminary, established in 1846;
- 3) the Riga Polytechnic, founded in 1861;
- 4) the Ainaži Nautical School, established in Heinaste in 1864;
- 5) the Baltic Teachers' Seminary, founded in Riga in 1870.

For the researcher of education history, archival materials from educational institutions where prominent Estonians have studied have been of particular interest. Some of the information from the archival materials stored at the State Historical Archives of Latvia has been used in articles and different publications. Historians have mainly been interested in Riga Polytechnics, which was founded in 1861 to further the technical education of that time and was transformed into a higher educational institution in 1898.

In 1912, the voluminous and thorough "*ALBUM ACADEMICUM des Polytechnicums zu Riga*" was published, giving an overview of the students at the institution during the years 1862-1912. 250 students were from Estonia, mostly young Estonian and German men. The album also gave the students' biographical data. This publication can be found in Estonian and Latvian libraries, but also in Vilnius and elsewhere. The Academician Jānis Stradiņš, vice president of the Latvian Academy of Sciences and others have referred to this album in both

Latvian and English academic publications when publishing their research on the history of chemistry.

The history of the Riga Theological Seminary (1846-1918) has been described in many publications. A monograph about the Estonians who studied at the seminary has been published in Estonian, and an autobiography in Latvian has been written by seminary graduate P. Gruzna.

2008 saw the publication of the anthology “*Eestlased Lätis*” (“Estonians in Latvia”), which featured the article “*Eestlased Balti Õpetajate Seminaris*” (“Estonians at the Baltic Teachers’ Seminary”). Ms. Leili Utno and Ms. Alīda Zigmunde have exhaustively documented the archival materials at the State Historical Archives of Latvia concerning Estonian students at the seminary, featuring the students’ names, and the years they studied as well as biographical data known or mentioned in the literature.

It is remarkable that the Estonian literature has focused so little on the founding and activities of such a unique Baltic educational institution as the Ainaži (Heinaste) Nautical School. The Ainaži Nautical School (*Ainažu jūrskola*) began its activities on the 23rd of November 1864. The nautical school was founded thanks to the endeavours of famous Latvian educator Krišjānis Valdemārs to create an educational institution on the shores of the Baltic Sea for the boys of the coastal villages whose parents’ life and work were closely connected to the sea. (Valdemārs 1997)

Valdemārs’s correspondence with influential officials of the Russian Empire concerning the establishment of the nautical school is worth mentioning: the correspondence has been arranged and published as one book with texts in Latvian, German and Russian by scholars at the State Historical Archives of Latvia. The book contains references to important events in what was then the Russian Empire and its neighbouring countries, and testifies to how these events were perceived at the time. The bringing together of official and personal correspondence in one voluminous book in the three local languages of the time is an excellent example of how applications for popular education were submitted and is – not to forget – enjoyable both as a source for the history of popular education and as a handbook in sophisticated communication (Šimanis 2005).

This well-designed publication tells us that the Saint Petersburg Latvian and renowned figure in the Latvian national awakening Krišjānis Valdemārs, then an official at the Russian ministry of finance, corresponded with important Russian officials in the hope of persuading

them to allow the establishment of a nautical school for Latvian and Estonian youths. He thought it important that the school should be a free school where the studies would not depend upon the students' financial situation.

The fact that the school's starting capital of 475 rubles came from donations gathered by the Ainaži farmers Juris Veide, Atis Veide, Andrejis Veide and the brothers Mihkelson, who had gone to Saint Petersburg to sell potatoes is interesting. After the gainful marketday by the Neva, the men visited Krišjānis Valdemārs on Vasilievsky Island; Valdemārsi donated 25 rubles. Gathered in his apartment, the men agreed that the purpose of the Ainaži Nautical School should be for the education of sailors for the merchant fleet and, if possible, the issuing of master's licenses. The head of the school would preferably be an experienced sailor who could teach core subjects and spend the summers sailing with the students.

The school found rooms in quarters owned by the wealthy farmer Juris Veide. On the opening day the Ainaži Nautical School had just two students, but a week later on the 1st of December they numbered 13. The school statutes tell us that in order to be accepted at the school, students had to prove that they could read and write and that they had been at sea on at least the level of cabin boy on a fully laden sailing ship.

The abundance of core subjects taught at this – at first view – modest school is also worthy of note. During the first school year, general subjects were taught in the preparatory class. The language of instruction was Latvian or Estonian, depending on the students' mother tongue. During their second year, students were acquainted with their specialty and also studied mathematics, geography, local languages, navigation, astronomy, ship building, English, admiralty law and first aid.

Despite Valdemārs's intense correspondence with influential officials, the Ainaži Nautical School had to operate without the tsarist government's licence. We know from archival publications that governor Lisander who was informed about the situation did not hinder the school's activities because the founder was known as an authoritative person.

Krišjānis Valdemārs studied at the University of Tartu during the years 1854-1859 and finished his studies at the faculty of philosophy and history. During these years, he became a kind of spiritual leader among the Latvian students at the university. Apart from his written and spoken works in Latvian, German and Russian, his letters to friends and fellow students at the time are interesting historical sources. They were sent to people all over Russia, including distinguished Estonian leaders Johann Köler and Carl Robert Jakobson.

The Ainaži Nautical School lacked an examination commission, so students who had successfully finished their studies went to Riga for their exams. Only three students received their diploma from the school during the first examination year, but after this Valdemārs held a direct speech to the Admiralty, and the school was licensed.

On the 27th of June 1867 the tsar approved the law of nautical schools created by Valdemārs, which made it possible to accept students without restrictions in regard to their financial situation or age, and where the education was free of charge and given in the students' mother tongue.

Valdemārs himself wrote: "The Ainaži Nautical School is of great importance to Latvia and all of Russia, since without it we wouldn't have a law of nautical schools" (author's translation from the book by Gints Šimanis "*Krišjānis Valdemārs, Apgaismibas centieni*", Riga, 2005).

Valdemārs published a book for the Estonians of the coastal areas in order to advocate the school. It was in Estonian and carried the following title: "Our Sailors and Sailor School/ An Appeal to the Estonian Coastal People/ That They Would Begin To Take Part in the Work/ on the Merchant Ships Which Sail/ the Far Seas/ Written by/ K. Woldemar/ in Viljandi 1878."

Study aids were scarce at the nautical school. The students did study in their mother tongue, but had to sit their exams in German. There was a lack of text books in Estonian and Latvian for the compulsory education needed in seafaring until 1881, when Valdemārs published a dictionary in Estonian and Latvian covering terminology and concepts for nautical schools.

Thus, the school's first 15 years were spent with the teacher as the only source of knowledge.

The school's first headmaster and teacher of navigation was the experienced deep-sea navigator captain Christian Dahl (1839–1904), a graduate of the Nautical School in Riga and a speaker of ten or so languages (which of course included Latvian, Estonian, German and Russian). The Ainaži Nautical School was in Dahl's care from 1864 to 1893, after which he

---

Meie laevamehed ja Laevameeste koolid/ Kutse-kiri Eesti ranna-äärse rahvale/ et nad kauge meresõitudest/ kaubalaevade peal/ osa võtma hakkaksivad/ Kirja pannud/ K. Woldemar/ Wiljandis, 1878. (– Translator's note)

became the head of the nautical school in Liepāja. In 1870, the Estonian N. Raudsepp (1848–1920) became a teacher at the school. He compiled both curricula and study methods and constantly supplemented them.

In 1870, a new school building was finished and the school was granted the rights of a nautical school of the second category.

The success of the Ainaži Nautical School increased the possibility for students to sit their final exams in Pärnu, where the commission handling the examinations had met every spring from 1875.

In the holdings of the State Historical Archives of Latvia there are exam lists with information about the students' backgrounds (LVVA fond no 6130, item no 1). For instance, one exam list from 1875 states that Jaan Grants, Mihkel Grants, Jaan Metsaots, Andres Weide and Martin Weide had all passed the examination with flying colours. Their places of residence are marked as *Alt-Salis* (Kuivastu), *Reval* (Tallinn), *Orrenhof* (Orajõe) and *Neu-Salis* (Uus-Salatsi). The exam list from 1877 contains many names of Swedish origin as well as the names of the diligent examinees Andres Eichen, Mihkel Silling, Jaan Laiwing and Jaan Kraukle, whose places of residence are Estonian settlements with the place names given in German. On the exam list from 1880, the place of residence for Andrei Kallas, Mats Klein ja Jürri Johanson is stated as *Orrenhof* (Orajõe) in Häädemeeste parish.

In 1880, the Ainaži Nautical School was appointed a deep-sea navigation nautical school of the third grade and received the rights of a category three nautical school. Some 100 young men were continually studying there. Despite the financial difficulties, the school had a relatively good library spanning 306 volumes in the academic year of 1887/1888. In addition to three globes, the students also had access to 19 navigational tools which was a real hoard at the time.

Sailing practice was given on board the sailboat „Katarina“ under Christian Dahl's guidance from the first year of study, and brought the students to many ports in Western Europe. The Ainaži Nautical School's 1876 and 1877 expedition was to the lower course of the Ob river and to the Arctic Ocean.

The Vidzeme nautical centre reportedly took shape thanks to the Ainaži school's good reputation. The Vidzeme centre built more than 50 sailing ships during the second half of the 19th century. The 248 register ton sailboat „Georg“ sailed in the Atlantic in 1869, and was

later followed by the „Matador“ and the „Rota“ built in Lielupē. Their sea-sailing properties clearly showed the importance of local oak and pine.

Between 1864 and 1898, the Ainaži Nautical School had 2261 students. 741 of them graduated with captain's and helmsman's diplomas (among them was the grandfather of Estonian ambassador Jaak Jõerüüt). In 1903 the nautical school moved into a new wooden building which later perished in the storms of the time.

In 1915, during the First World War, the Ainaži Nautical School was evacuated to the shores of the Black Sea near Kherson in southern Ukraine. The school moved back to Ainaži in 1919, but in the current wind of political and financial change it was no longer considered necessary to continue the school's activities. The increasing importance of steamships also influenced the Latvian government's decision to close the school in 1919.

Altogether, more than a thousand deep-sea captains and helmsmen received their diplomas at the Ainaži Nautical School, with the students predominately hailing from the Estonian and Latvian coastal populations. The students of this institution laid the foundation for fruitful cooperation between Estonian and Latvian mariners in the independent Baltic republics.

A museum was opened in the school building in 1969, displaying various collected materials reflecting the history of this educational institution which was of such importance during its time.

References

LVVA fonda nr. 6130, lietu apr. nr 1

Šimanis, Gints. *Krišjānis Valdemārs. Apgaismības centieni*. Rīga, 2005.

Valdemārs, Krišjānis. *Lietišķa un privāta sarakste*. Rīga: Valsts Vēstures Arhīvs, 1997.

=

Jakovļeva, M., Kvaskova, V., Pētersone, P., Pijola, S., Zelče, V. (sast.), Zelče, V. (zin. red.).

Krišjānis Valdemārs. Lietišķā un privātā sarakste: Divos sējumos. 1. sēj.: Krišjāņa

Valdemāra vēstules. Rīga: Latvijas Valsts vēstures arhīvs, 1997.